

Riigikohtu märkused karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse (karistusõiguslik jurisdiktsioon ja merealuse taristu lõhkumine) eelnõu kohta

Arvamuseks antud aja vähesus tingis põhjalikuma süvenemise võimatuse.

1. Eelnõu § 1 p-d 1 ja 2 – KarS § 6 lg 2 ja § 7 lg 2 täiendamine:

Karistusseadustiku (KarS) § 7 lg 2 täiendamise kohta märkuseid ei ole. Seletuskirjast nähtuvalt on see täiendus initsieeritud muu hulgas Riigikohtu lahendist nr 4-22-3288/51. Samas ei tõuku sellest lahendist otsesõnu KarS § 6 lg 2 täiendamise vajadust. Põgusal silmamisel näib § 6 lg 2 täiendamine vajavat põhjalikumat analüüsi, sest tundub, et läbi mõtlemata on jäänud välisriikide kodanike poolt Eesti Vabariigi välisesindustes toimepandavate väärtegudega (eriti nende tegude menetlemisega) seonduv. Lisaks keskendub seletuskiri KarS § 6 lg 2 täiendamise seletamisel pelgalt väärtegudele, ometi ei pea KarS § 6 silmas üksnes väärtegu, vaid kõiki tegeid. Samuti ei võimalda seletuskirjas sedastatu, et *aastas leiab aset kuni 20 juhtumit, mis puudutavad riigisaladuse käitlemise nõuete rikkumist, ning sellele lisandub veel kuni 10 mitmesugust muud juhtumit välisesinduste territooriumil*, mõista, millise iseloomuga on need viimati märgitud kuni 10 juhtumit. Seetõttu ei saa hetkel jaatada ka tungivat vajadust KarS § 6 lg 2 täiendamise järele.

2. Eelnõu § 1 p 3 – KarS § 9 täiendamine:

Küsimusi jääb tekitama eelnõu tekstis kasutatud *toimepidevuse* mõiste. Seletuskirjast ei selgu üheselt, kas või kuidas erineb *sideühenduste toimepidevuse kahjustamine sideühenduse kahjustamisest* ehk milliste asjaolude tuvastamine on täiendavalt vajalik. Toimepidevust on seletuskirjas sisustatud vastuoluliselt. Esmalt leitakse, et sideühenduste toimepidevust kahjustavad kõik merealuste (andme)sidekaablite või mandrilavale püstitatud sidemastide rikkumised või nende normaalse toimimise häirumist põhjustavad tegevused. Paar lõiku hiljem aga räägitakse sellele vastu, mööndes, et sugugi mitte kõik nimetatud tegevused ei kahjusta toimepidevust, sest ühendused on dubleeritud ja ühe kanali rivist väljalangemine ei too kaasa ühenduse katkemist. Nii jääb ka arusaamatuks, kas toimepidevus KarS-i tähenduses ühtib nt hädaolukorra seaduse § 2 lg-s 5 defineerituga (*toimepidevus on järjepideva toimimise suutlikkus ja järjepideva toimimise taastamise võime pärast katkestust*) või peetakse silmas midagi muud. Selliseid määratlemata ja mitmeid tõlgendusvõimalusi lubavaid õigusmõisteid tuleks teo kriminaliseerimise tingimusena vältida. Esmapiilgul näib, et *sideühenduste toimepidevuse kahjustamise* asemel *sideühenduse kahjustamise* kasutamine aitaks võimalikke arusaamatusi vältida.

3. Eelnõu § 1 p 4 – KarS § 44 lg 8 täiendamine:

Mõistetavalt on seadusandjal sanktsioonide kehtestamisel ja sanktsioonisüsteemi muutmisel suur otsustusruum. Ometi on selge, et kavandatud muudatus (eriti koos KarS § 406¹ lg 2 sanktsiooni ülemmäära kehtestamisega) muudab juriidiliste isikute (ja mitte ainult nende) rahalise karistuse senist süsteemi oluliselt ja põhimõtteliselt. Ühtlasi osutab selline muudatus üha enam vajadusele asuda diferentseerima juriidiliste isikute rahalisi karistusi nii, nagu seda on tehtud füüsilistele isikutele mõistetava vangistusega (praegu on nt raske leida mõistlikke

põhjendusi sellele, miks peaks juriidilisele isikule KarS § 237 lg 2 ja § 406¹ lg 2 järgi mõistetava rahalise karistuse ülemmäära vahe olema lausa sajakordne).

4. Eelnõu § 1 p 5 – KarS § 406 lg 1 sõnastuse muutmine: märkusi ei ole.

5. Eelnõu § 1 p-d 6 ja 7 – KarS-i täiendamine §-dega 406¹ ja 406²:

Karistusseadustikku lisatavad üld- ja eriosa sätted, mis puudutavad vastutust merealuse kaabli või torujuhtme kahjustamise eest, mõjuvad vastuolulisena. Eriosa §-des 406¹ ja 406² kriminaliseeritakse „merealuse elutähtsa energia- või sidekaabli või torujuhtme rikkumine.“ Koosseis ei nõua mingisuguse tagajärje saabumist. Samas on eelnõust ja seletuskirjast välja loetav, et nende kuritegude puhul tuleks isiku vastutusele võtmise eeldusena alati kontrollida ka KarS § 9 (uues) lg-s 3 sätestatud tingimuste olemasolu. Nimetatud säte näeb ette, et Eesti karistusseadus kehtib „Eesti majandusvööndis või mandrilaval toime pandud teo kohta, mis kahjustab Eesti energiavarustust või sideühenduste toimepidevust või Eesti territooriumiga ühendatud liikluskorralduslikku või hüdrotehnilist rajatist.“ Järelikult kohalduks igal juhul, kui soovitakse kohaldada § 406¹ ja § 406², ka KarS § 9 lg 3. Teisisõnu: kuigi KarS-i eriosa vastavad sätted ei nõua tagajärje esinemist, tuleb tagajärg – *Eesti energiavarustuse või sideühenduste toimepidevuse kahjustamine* – sellegipoolest alati tuvastada. Seega jääb ebaselgeks, kas tegu on tagajärjeteoga või mitte. Seaduse muudaks jälgitavamaks ja lihtsamini kohaldatavaks see, kui igal juhul nõutavat tagajärge kajastataks juba süüteokoosseisu tunnuseks. KarS § 406¹ kavandatavast sanktsiooni ülemmäärast oli juttu eespool.

6. Eelnõu § 2: märkusi ei ole.

Ja lõpuks: seletuskirjas on § 1 pealkiri ekslikult „Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine“. Peaks olema „Karistusseadustiku muutmine“.